

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 304. An facto divortio propriâ authoritate vel per sententiam pars innocens teneatur nocenti reconciliari, an verò possit pro libitu suscipere ordines, aut religionem ingredi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73973)

èò quòd etsi sententia divortii feratur in favorem innocentis, quatenus ei concedit optionem discedendi à conjugē nocente, aut ei se reconciliandi, cedat tamen etiam indirectè in favorem nocentis, dum eo ipso, quòd innocens eligat divortium, redimatque nocentis societatem, nocens excusetur & solvatur à debito conjugali, quo innocenti obstrictus erat. Affirmant è contra verius & probabilius Gl. in c. ex literis. h. t. v. redire. Felin. in c. Lator. de sent. & re judic. declar. 8. n. 9. Barb. Rub. ff. soluto mar. 2. p. n. 22. in fine. D. Tho. in 4. d. 35. q. unic. a. 6. ad 3. S. Bonav. ibid. a. unic. 9. 5. Sanch. l. c. n. 3. Ponc. L. 9. c. 19. à n. 1. & plures alii, quos citat & sequitur Castrop. tr. 28. d. 3. p. 7. §. 7. n. 1. èò quòd sententia divortii non plus juris concedat innocenti vel nocenti, quàm quod jure naturali eis competit ob adulterium commissum; cum sit illius juris naturalis declaratoria, adulterium autem non eximat nocentem ab obligatione reddendi debitum & cohabitandi innocenti, si is velit, ne aliàs ex suo delicto adulter reportaret commodum. Nihilominus quandoque per accidens excusari nocentem ad consortium innocentis redire, advertit cum Gutt. de masrim. c. 129. n. 14. Castrop. l. c. n. 3. sic v. g. uxor separata à viro ob adulterium suum rarè compelli potest ad consortium viri redire ob timorem, quem rationabiliter habere potest mortis sibi inferendæ, vel iniquæ tractationis & magnæ sævitæ. Porro hæc obligatio nocentis non mutandi statum durat, quamdiu spes est reconciliationis; cessat, hæc spe cessante; quia autem hæc spes deficere censetur in sequentibus casibus, poterit nocens in iis mutare statum. Sic primò poterit uxor, latà sententiã de ejus adulterio, aut eo notorio detrusa in monasterium pœnitentiæ agendæ gratiã profiteri, si viream intra biennium reclusionis non repetat, cum ea repetitionis omissione consentire censetur vir ingressui jure sic disponente. Auth. sed hodie. Cod. ad Leg. 7. n. de adult. cujus dispositione jure canonico correctam non esse, advertunt Abb. in c. gaudemus. h. t. n. 7. Host. n. 3. Jo. And. n. 3. Ponc. l. c. n. 3. Sanch. l. c. n. 8. Castrop. n. 2. Secundò si conjux adulter emendatus sæpe reconciliationem petivit, & innocens negavit, poterit dicto modo mutare statum suum; cum ea denegatione innocens tacitè dicat, se nolle ei unquam reconciliari; adeoque hæc spe sublata, justè & rationabiliter velle non potest, ut nocens semper de suo statu suspensus existat. Sanch. n. 8. & 16. Ponc. n. 4. Castrop. l. c. Laym. L. 5. tr. 10. p. 3. c. 7. n. 12. Tertiò dum innocens Ordines suscepit, vel religionem professus; èò quòd tunc elegerit statum usui matrimonii oppositum. Sanch. n. 6. Ponc. n. 2. Castrop. l. c. Sylv. v. divortium. q. 10. Idemque esse, ait Palacius, in 4. d. 35. q. unic. du. 2. dum innocens emisit votum simplex castitatis; eo quòd is tunc debitum petere impediatur, & iniquè petenti debitum nulla sit obligatio illud reddendi in plurium sententia. Verum id ipsum negant Sanch. Ponc. Castrop. LL. cit. èò quòd per hoc innocens non cesserit juri justitiæ, quod habet exigendi debitum ab alio conjugē, neque in illius favorem abstinere promisit à petitione debiti, sed tantum in honorem Dei. Ad hæc votum illud castitatis etsi excuset à petitione & redditione debiti, non tamen impediatur extra thorum mutuam cohabitationem & obsequiorum communicationem; adeoque possit innocens voto castitatis obstrictus conjugem nocentem repe-

R. P. Lenz. Jur. Can. Lib. IV.

tere, & compellere ad cohabitandum, sed neque in hoc casu, nimirum innocente recipiente ordinis aut proficiente in religione, nocens tenebitur quoque religionem profiteri, aut etiam in sæculo continentiam vivere; cum jura id requirentia loquantur in casu, quo matrimonium illæsum perseverat, non in casu divortii perpetui. Laym. cit. n. 12. Sot. in 4. d. 36. q. unic. a. 5. ad 3. Castrop. n. 4. Sanch. cit. d. 10. concl. 4. n. 15. Cönnick. d. 35. du. 5. initio concl. 1.

Quest. 304. An factò divortio propria autoritate, vel per sententiam pars innocens teneatur nocenti reconciliari; an verò possit pro libitu suscipere Ordines, aut religionem ingredi.

1. Resp. Ad primum: Innocentem recedentem à nocente posse, rebus in eodem statu permanentibus, eidem reconciliari, factò etiam divortio per sententiam; cum per sententiam innocens jure suo privari nequeat, ne aliàs exceptio rei judicatæ proficeret reo, contra quem lata fuit, quod iniquissimum dicit. L. evidenter. ff. de except. rei judic. Laym. l. c. n. 16. & AA. mox citandi; non tamen teneri ad hoc, etiamsi nocens sit emendatus, cum adulterium sit causa perpetui divortii. Sot. d. 39. q. unic. à 3. concl. 3. S. Bonav. in 4. d. 32. a. 1. q. 5. Laym. l. c. Ponc. l. c. n. 9. Castrop. l. c. p. 6. §. 6. n. 1. & apud hunc plures alii. Dum igitur c. ego dixi. 34. q. 1. dicitur: Si vir non receperit uxorem suam pœnitentem, peccat, & magnum peccatum admittit: intelligendum id est, si id faciat ex odio, non verò pure utendo jure divortii; vel etiam dum conjux versatur in periculo incontinentiæ, si non recipiatur; tenebitur enim tunc ex caritate eam recipere. Laym. Castrop. LL. cit. alii verò textus, ut c. si vir. de adult. ubi: quòd si mulier dimissa egerit pœnitentiam, & voluerit ad virum suum reverti, debet, sed non sæpe, recipere pœnitentem: loquuntur de debito honestatis & æquitatis, non verò legis & præcepti. Castrop. ibid. hinc infero, &

2. Resp. Secundò: Possit innocentem non reconciliatum nocenti assumere Ordines factò divortio per sententiam, vel religionem ingredi, vel votum castitatis emittere, absque eo, quòd nocens emendatus possit eum repetere; amisso enim à nocente ob adulterium jure exigendi debitum & mutuam cohabitationem, innocens ab omni conjugali debito liber efficitur, D. Thom. in 4. d. 35. q. unic. a. 5. ad 3. ab omnibus, ut inquit Castrop. receptus, juxta quod expressè statuitur c. Agatbosa. 27. q. 2. & c. constitutus. c. veniens. de convers. conjug. Dixi: Factò divortio per sententiam; nam si ob adulterium occultum discesserit, etsi validè uocente invito assumat ordines, vel profiteatur religionem, illicitè tamen id præstat; cum possit à nocente petente restitutionem revocari, cedente hoc ipso in grave ordinis & religionis assumptæ detrimentum & proximorum scandalum; quin etiam adulterio notorio, non expectatà Judicis sententiã id faceret, adultero invito, peccaturum illum graviter; èò quòd probabile sit, ante sententiam divortii latam conjugem etiam ex causa notoria spoliatum restituendum; ita cum Sanch. L. 10. d. 11. à n. 12. tradit Castrop. l. c.

3. Resp. Tertiò: Tenebitur innocens reconciliari nocenti, uti & dotem, omniãque alia restituere,

X

tuere,

tuere, si deprehendat sententiam divortii, utpote latam ex falsa præsumptione, fuisse nullam; cum ea non potuerit transire in rem judicatam. Castrop. *l. c. n. 6.* cum communi, qui idem esse affirmat de eo, qui ipse quoque ante sententiam divortii commisit adulterium; unde spoliatus, si de nullitate sententiæ aliunde constaret, posset nullo petito beneficio restitutionis contra illam reclamare, & Juxta annuere debet. Si autem de errore sententiæ aliunde non constet, petito beneficio restitutionis ex clausula generali: si quæ mihi iusta causa subest. *L. 1. §. fin. ff. ex quibus caus. major.* quod beneficium ei necessariò concedendum, ut Gutt. *de juram. p. 3. n. 8.* Cævall. *in qq. pract. q. 542. n. 3.* Extenditur responsio, ita ut procedat, licet is, in cuius favorem divortium celebratum, sit initiatus Ordinibus, aut professionem fecerit, cogendus adhuc sit, cum conjugate spoliato habitare, utpote cuius juri quæsitio illa statim mutatio præjudicare non potest. D. Thom. *l. c. Sylv. v. divortium. q. 21. num. 24.* Sanch. *L. 10. d. 9. n. 9.* Ponc. *L. 9. c. 20. n. 2.* Castrop. *n. 7.* quin &, licet non repetatur à conjugate spoliato, poterit ipse secluso scandalo religionem deserere, utpote cuius professio fuit nulla, nimirum obstante debito conjugali, cui obstrictus erat Sanch. Ponc. Castrop. *LL. cit.* His non obstante Trid. *sess. 25. de regul. c. 19.* damnante Apostatas, qui ex qualunque causa habitum dimitunt; cum intelligendum sit de iis, qui sponte habitum dimitunt, non de his, qui ex obligatione id faciunt, qualis est conjugatus, qui ex obligatione conjugii habitum dimittit. Ponc. Castrop. *LL. cit.* Quamvis autem, dum uterque conjugum credens, divortium esse legitime factum, mutavit statum, Sanch. *cit. d. 9. n. 23.* putet, neutrum posse alterum repetere; eò quòd is, in cuius favorem factum divortium, ingrediens religionem, vel ordines assumens cessit, quantum in se est, juri exigendi debitum, quæ cessione facta, alter quoque ingrediens religionem nullam ei facit injuriam, ac ita tenet professio. Contrarium tamen, nempe neutrius professionem valere, & quemlibet posse alterum repetere, sentit Castrop. *n. 8.* citans Rosell. *v. divortium. n. 2.* Asterium. *L. 8. p. 2. tit. 34. a. 2. q. 5.* eò quòd spoliantis professio, utpote facta sine legitimo spoliati assensu, nulla est, ac si sententia divortii, utpote nulla, non fuisset lata; adeoque & professio spoliati nulla sit; quia facta in præjudicium spoliantis integrum jus conjugale retinentis, cui ex errore cessit, ideoque nec cedere potuit.

4. Resp. Quartò: Si post sententiam divortii latam, antequam tamen hæc transierit in rem judicatam, eò quòd appellatum, vel necdum elapsu in tempus aliàs concessum ad appellandum, vel etiam si lata adversus minorem, qui beneficio restitutionis uti potest, innocens quoque incideret in adulterium, absque dubio debere illum reconciliari conjugum dimisso, nec posse, etiam si adulterium sit occultissimum, prosequi divortium; cum æquè reus sit, & delicta compensata sint, tenent Sanch. *cit. d. 9. n. 30. in fine.* Ponc. *L. 9. c. 20. n. 3.* Castrop. *n. 9.* Laym. *n. 14.* qui tamen hanc adjicit exceptionem: modò etiam alter paratus sit se emendare. Si verò admissum adulterium, postquam sententia divortii transiit in judicatum, adeoque postquam plene absolutus fuerat à societate thori & habitationis, non esse adhuc obligatum in conscientia reconciliari dimisso, eumque reassumere, tradunt cum D. Thom. *l. c. a. 6. ad 4.* & Abb. *in c. tua fraternitas. de adultr. n. 4.* Henriq. *L. 11. c. 17. n. 3.* Sanch. *cit. d. 9. à*

n. 30. Laym. *l. c.* citans insuper Mol. *d. 7. § 7. tr. 3. d. 95. n. 5.* Cönnick. *d. 35. du. 2. n. 13.* alique plures gravestam Theologi, quam Canonista. Quamvis dicant iidem AA. reconciliandos illos esse officio Judicis, si periculum incontinentiæ subsit. Fundamenta hujus sententiæ vide apud Castrop. *cit. §. 6. n. 10.* Nihilominus contrarium sentit ipse Castrop. *n. 11.* citans Gl. *in c. ex literis. h. t. D. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 21. §. 6.* Nav. *L. 1. consil. conf. 1. de divort. n. 2.* Ponc. *L. 9. c. 20.* & alii plures apud Sanch. *l. c. n. 17.* censentem, hanc quoque sententiam esse valde probabilem. Fundamentum illius est, quòd sententia divortii ob adulterium ab altero conjugate commissum non concedit innocenti jus ab eo discedendi, sed jus naturale, quòd ex adulterio acquisivit, declarat, ut eo publicè uti possit; sed jus hoc innocenti acquiritur, dum innocens est; ergo factò eò jam etiam nocente, cessat illud jus; adeoque obligatus est ei reconciliari, sicut ad hoc obligaretur, si adulterium ante latam sententiam commisisset, redeunte nimirum ista obligatione, quæ deserat, quamdiu innocens remanebat; quemadmodum servitus semel extincta non redit, nisi ex nova causa denuo contrahatur, uti contingit, dum servus manumissus denuo iusto bello capitur. Sed neque huic sententiæ obstare videtur, quòd sententia lata divortii in odium rei, & in favorem innocentiæ jam semel transierit in rem judicatam; transiit enim in rem judicatam rebus in eodem statu permanentibus, secus, dum innocens factus quoque est reus; & hanc conditionem tacitè in sententia divortii imbibit, ait Castrop. eò quòd contractus matrimonialis jure naturali exigat, ne innocens à nocente discedat, nisi dum manserit innocens. Sic quoque, quòd semel rectè definitum est, etsi retractari nequeat, rebus & causis, ex quibus definitum, sic stantibus, potest tamen ex nova causa superveniente retractari. Quamvis dicat Castrop. hanc non tam esse dicendam prioris sententiæ retractionem, quam novam decisionem. Item licet exceptio rei judicate nocenti obset, quò minus in dubium revocare possit sententiam latam; non tamen obstat, quò minus ob supervenientem novam causam litem intenter, & novam sententiam exigat. Ac denique sententia divortii lata impedire nequit, quò minus adulterium postmodum ab innocente commissum nocenti seu dimisso sit injuriosum; cum sententia lata licet, eximat innocentem à redditione debiti, & mutua cohabitatione, non tamen eximat à debito, quo omnis conjugatus attingitur non commiseri aliis; foveret enim aliàs crimina. Quòd si tamen post sententiam latam, quæ transiit in rem judicatam, innocens sacros Ordines suscepit, vel religionem ingressus est, & dein adulterium committat, uxori nequaquam reddendus est; eò quòd jus, quòd Ordo & Religio validè & legitime suscepti acquisiverunt, non possit proprio delicto infringi. Castrop. *num. 13.* Ponc. *L. 9. c. 20. num. 7.* Cönn. *d. 35. du. 2. num. 16.* Secus, si religionem ingressus, antequam sententia transiit in rem judicatam.

Quæst. 305. Apud quem conjugum manere debeant, & cujus expensis educendi filii factò divortio.

1. R Esp. Primò: Jure antiquo codicis spectabat ad Judicem arbitrari, apud quem solus dissoluto matrimonio alenda, regulariter autem arbitrabatur Judex, *L. nec filium. c. de parria, potest.*